

Vies a l'ús ple del català: sobirania política o Estat plural

BERNAT JOAN I MARÍ

Des que vaig entrar «en ofici» (¿equivaldria a l'anglicisme «in office», que a mi m'agrada tant?) a la Secretaria de Política Lingüística, professionals de diversos mitjans de comunicació em deuen haver preguntat, com a mínim, una dotzena de vegades, si consider que la independència política és imprescindible per a la plena normalització de l'ús de la llengua catalana. La pregunta, segons el professional que la formula o el mitjà per al qual treballa, pot tenir intencions fins i tot contradictòries. M'ho han demanat independentistes convençuts, amb la intenció de trobar un argument més a favor de la independència dels Països Catalans. M'ho han preguntat també periodistes radicalment contraris a la independència de la nostra nació, normalment per atacar el Partit Socialista: «¿Ho veieu, amb quina casta de socis us enteneu?» I m'han interrogat també sobre la qüestió persones que voldrien presentar els independentistes com a maximalistes, poc operatius o mals gestors. No es tracta, per tant, mai, d'una pregunta neutra, o sense caïres, com a mínim, una mica perillosos.

I, malgrat tot, constitueix una d'aquelles preguntes que a mi m'agrada respondre, i que trobo interessants, perquè va directament a l'arrel de les coses i les planteja amb tota la seua cruesa. ¿És imprescindible, la independència nacional, per a arribar a fer de la llengua catalana el punt de trobada i l'element de cohesió de la nostra societat, cada vegada més plural, des de tots els punts de vista? ¿Ens en sortirem, sense cotes elevades de sobirania política, dins les interdependències necessàries, per exemple, en el context de la Unió Europea? ¿Serem algú, a Europa, ens escoltaran, si no comptam amb un Estat propi?

Voldria començar manifestant que declarar-se a favor de la independència no és una manera de fugir d'estudi de les responsabilitats actuals. Hi ha moltes coses que, des de les institucions, es poden fer per avançar en el procés de normalització de la llengua catalana, abans

d'aconseguir la independència nacional. Assolir la pròpia sobirania constitueix un procés interactiu, en què molts elements conflueixen en el camí favorable. I un d'aquests elements, per descomptat, és l'avanç cap al ple ús de la nostra llengua. Per tant, no s'hi val, de cap de les maneres, a escudar-se amb la necessitat de la independència per a dimitir de les pròpies responsabilitats mentre la sobirania recau (encara) en el Regne d'Espanya i en la República Francesa.

Però això no treu que la qüestió que, de vegades malintencionadament, se'ns planteja, sigui del tot clau. ¿Podem aconseguir la plena normalitat pública per al català, si no comptam amb un Estat propi?

La resposta necessita, com a mínim, una matisació: podríem aconseguir el ple ús de la llengua, en tots els àmbits, si l'Estat espanyol es convertís en un model lingüístic igualitari, com Suïssa o com Bèlgica. Què implicaria, això? Per començar, caldria una reforma constitucional, que fes que el català, el basc i el gallec també fossin considerades llengües oficials de l'Estat. Això, per començar. Per tant, és necessari, per a avançar cap a un model lingüístic igualitari, un canvi dràstic en la cultura sociolingüística de la població espanyola. Els parlamentaris hispanoparlants s'haurien de poder imaginar a si mateixos posant-se uns auriculars per a escoltar la traducció d'algú que parli en basc, els instituts d'Extremadura s'haurien d'afanyar a oferir classes optatives de català, de basc i de gallec, i els jutges d'Alacant o de Maó haurien d'assumir que totes les seues actuacions s'haurien de fer en llengua catalana (fos quina fos la llengua de les persones que haguessin d'atendre).

La pregunta que se'm fa avinent just en definir ara com funcionen els models lingüístics igualitaris és si resulta més fàcil aconseguir aquest objectiu o aconseguir la independència dels Països Catalans. I, francament, em sembla més assolible el segon. De fet, en les últimes dues dècades, a menys de quatre hores

de vol de l'aeroport des Codolar s'han proclamat una quinzena de noves independències. Però no em consta que, en el mateix radi, hi hagi ni un sol nou Estat que s'hagi convertit en un model lingüístic igualitari. I això que en la majoria dels Estats d'aquesta part del món existeixen diverses comunitats lingüístiques (algú podria estar temptat de dir que hi conviuen, però *existir* no implica, per a res, *convivre*; *convivre* és molt més complicat que no establir un sistema piramidal en què algú hiperviu i els altres, si tenen molta sort, senzillament, sobreviuen).

Per pura deformació estadística, diria que, si a l'ONU ara hi ha més d'una dotzena d'Estats més que no hi havia fa vint anys i que, en canvi, no tenim constància de ni un sol Estat que hagi passat de tenir un model de política lingüística desigualitari a un model igualitari, deu ser que independitzar-se és més fàcil.

Certament, cada cas és cada cas, i allò que serveix per a una comunitat humana no necessàriament es pot utilitzar com a recepta per a una altra. Però, acceptat això i aplicant-hi el més elemental sentit comú, convindrem que els nombres, malgrat tot, deuen significar alguna cosa. I no és bo que, quan hom fa polítiques públiques, es deixi guiar més per la intuïció que per les dades contrastables. ♦

